

ΟΡΕΙΝΗ ΦΩΚΙΔΑ

Στα λημέρια του Αθανάσιου Διάκου

ΚΕΙΜΕΝΟ : ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΗΣ

Το ταξίδι μας στις νότιες εσχατιές της Πελοποννήσου είχε μόλις τελειώσει. Θαλασσινά τοπία μαγευτικά, απολιθώματα φυτικά και ζωικά, ερειπωμένα βυζαντινά μνημεία, ο θρυλικός Κάβο-Μαλιάς. Οι μνήμες ήταν ολοζώντανες και υπέροχες. Να όμως που ένας άλλος οριζοντας ήρθε να διαδεχθεί την γαλανή απεραντοσύνη του πελάγους. Ήταν οι σκουροπράσινες πλαγιές με τα έλατα της Οίτης, των Βαρδουσιών και της Γκιώνας, εκεί στα υψίπεδα του Δήμου Καλλιέων της Φωκίδας, που με μέσο υψόμετρο **1.050** μέτρων στα χωριά του είναι μια από τις πιο ορεινές οικιστικές ενότητες της χώρας. Έτσι από το επίπεδο της θάλασσας βρεθήκαμε ξαφνικά στα ψηλώματα των βουνών. Η ποικιλομορφία κι η συναρπαστικότητα του ελληνικού τοπίου σ' όλο τους το μεγαλείο.

ΑΤΕΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΓΚΙΩΝΑ

Το φαινόμενο δεν ήταν πρωτόγνωρο. Κι άλλοτε στο παρελθόν είχαμε νιώσει κιτρινωμένοι από τη σκόνη της Σαχάρας. Απλά τη φορά αυτή η μεταφορά σκόνης ξεπέρασε κάθε όριο, τοπικό και χρονικό.

Διασχίζουμε απόγευμα την πεδιάδα της Θεσσαλίας τυλιγμένοι στην καταχνιά. Ο ήλιος μοιάζει άρρωστος, χλωμός. Ζέστη και ατμόσφαιρα βαριά. Οι εργασίες της Εθνικής Οδού στον Μαλιακό έχουν αποκόψει – προσωρινά – την πρόσβασή μας προς Άμφισσα και Δελφούς, με τις γνώριμες, φαρδειές στροφές του Μπράλου. Μια παράκαμψη φέρνει στη μνήμη μας, μετά από πολλές δεκαετίες την Παλιά Εθνική Οδό. Ήταν εκείνη η αλήστου μνήμης στενή ευθεία των 12 περίπου χιλιομέτρων, που άρχιζε έξω από την πόλη της Λαμίας και κατέληγε στην «Σιδερόπορτα», στο Φαράγγι του Ασωπού. Μετά, στενός πάντα και με επικίνδυνες στροφές ο δρόμος, συνέχιζε την ανηφορική του πο-

ρεία προς τον Μπράλο, φόβητρο οδηγών και οχημάτων, ιδιαίτερα τους χειμώνες.

Πιο πάνω ξαναβρίσκουμε το φαρδύ δρόμο του Μπράλου. Στριβούμε δεξιά την επαρχιακή οδό. **Παύλιανη** αρχικά και στη συνέχεια **Μαυρολιθάρι** και τα άλλα χωριά του Δήμου **Καλλιέων**. Όλα αναφέρονται με τις αποστάσεις τους, με διαδοχικές πινακίδες σε στρατηγικά σημεία της διαδρομής. Αδύνατον να χάσει τον προσορισμό του ο ταξιδιώτης.

Βαλανιδιές, πλατάνια, κέδρα και πουρνάρια, ανθισμένες μηλιές, κερασιές, γκορτσιές και κουτσουπιές. Ψηλότερα αρχίζει η καθολική σχεδόν κυριαρχία του έλατου. Το τοπίο αποβάλλει σταδιακά τον ανάλαφρο, ειδυλλιακό του χαρακτήρα, αποκτάει την επιβλητική αλλά σκουρόχρωμη μονοτονία του έλατου.

6 χιλιόμετρα μετά την Παύλιανη, σε υψόμετρο 1230 μέτρων, διασχίζουμε ένα ξέφωτο. Καταπράσινο χορτάρι, έλατα και θέα στην Πυραμίδα της Γκιώνας. Εδώ, δίπλα στο δρόμο, είναι το «**Καταφύγιο**» του **Βασίλη Τραχανά**. Πέτρα, ξύλο και μεγάλες γυάλινες επιφάνειες που χαρίζουν θέα και υπέροχη αμεσότητα στα καιρικά φαινόμενα και στο φυσικό περιβάλλον του βουνού. Καφεδάκι, ποτό, ελαφρά γεύματα και ορεινές εναλλακτικές δραστηριότητες με snow-mobil και ποδήλατα βουνού. Βρισκόμαστε στην τοποθεσία «Βρούζες», στην εδαφική επικράτεια του Δήμου Καλλιέων. Συνεχίζουμε με κατεύθυνση προς Πυρά και Μαυρολιθάρι, πάντα ανάμεσα σε αμιγή ελατοδάση. Πολλά ξέφωτα επιτρέπουν να αγναντεύουμε τις κορυφές των Βαρδουσιών και της Γκιώνας.

Περνάμε τον μικρό οικισμό της Πυράς, συναντάμε πλάι στο δρόμο ρυάκια και ανθισμένες κερασιές. Σε μια στροφή του δρόμου προβάλλει απέναντί μας το Μαυρολιθάρι. Είναι χτισμένο με έντονη αμφιθεατρικότητα σε μια πλαγιά κατάφυτη από ποικίλα οπωροφόρα δέντρα και έλατα. Είναι μεγάλος οικισμός, τα σπίτια καταλαμβάνουν ολόκληρη την πλαγιά, άλλοτε αραιοχτισμένα ανάμεσα σε δέντρα και περιβόλια και άλλοτε με πυκνή δόμηση, το ένα δίπλα στο άλλο.

Φτάνουμε στην πλατεία, μια πλατεία με ασυνήθιστα μεγάλες διαστάσεις για τα μεγέθη ενός χωριού. Στο νότιο άκρο της βρίσκεται το εκκλησιάκι του Αγ. Νικολάου, χτισμένο το 1961 στη θέση ενός παλιού, που κήγχε από τους Γερμανούς. Είναι πετρόχτιστο και θα μπορού-

**Μαυρολιθάρι. Η γραφική έδρα του Δήμου Καλλιέων στις κατάφυτες πλαγιές της Οίτης.
Μόνιμοι κάτοικοι 32.**

σε να ήταν γραφικό, αν έλειπε η παράταιρη προσθήκη του πρόναου και, σε κάποια σημεία, η χρήση του τσιμέντου.

Δίπλα στο εκκλησάκι ορθώνεται το μεγάλο δωρόφο κτίριο του Πανδοχείου «**Μαυρολιθάρι**». Παλιά ήταν το Κοινοτικό Γραφείο, που επεκτάθηκε και διαμορφώθηκε σε ξενώνα. Καθώς χάνεται το τελευταίο φως της μέρας, η ψύχρα στο υψόμετρο των **1160** μέτρων γίνεται αισθητή. Αν και προχωρημένος Απρίλης, το αναμμένο τζάκι στο καθιστικό είναι ιδιαίτερα αγαπητό. Μας σφίγγει εγκάρδια το χέρι ο **Βαγγέλης Πετσωτάς**, γεννημένος στον γειτονικό οικισμό της Στρούμης.

Στην βιβλιοθήκη σημαντικά βιβλία, παντού τακτοποιημένες στοιβές με πάμπολλα περιηγητικά και φυσιολατρικά περιοδικά. Κυρίαρχη είναι η γαλλική έκδοση του GEO. Δεν είναι τυχαίο, αφού ο Βαγγέλης έχει σπουδάσει για χρόνια στη Γαλλία. Πρόσφατα επέστρεψε μόλις στον τόπο του και ανέλαβε τις τύχες του ξενώνα. Προτιμάει να τον ονομάζει «**Πανδο-**

χείον», μια ονομασία που του ταιριάζει, αφού το κατάλυμα έχει στοιχεία που θυμίζουν το ρομαντικό ύφος μιας άλλης εποχής.

Το δωμάτιό μας είναι γωνιακό. Ο προσανατολισμός του το προικίζει με μια σπάνια ιδιαιτερότητα. Αγναντεύει ταυτόχρονα τα δυο ψηλότερα Ρουμελιώτικα βουνά. Απ' το παράθυρο της δύσης τα **Βαρδούσια**, με υψόμετρο **2495** μέτρα και απ' το παράθυρο του νότου την **Πυραμίδα της Γκιώνας**, που καταλήγει στα **2508**. Σε όποια κατεύθυνση κι αν γυρίσουμε το κεφάλι μας, το βλέμμα μας γεμίζει με τις πέτρινες κορυφές των δυο αγέρωχων βουνών.

Την ίδια εκπληκτική θέα απολαμβάνουμε από την μεγάλη αίθουσα προינוύ, ένα όροφο πιο κάτω. Υπεύθυνη γι' αυτό είναι η περιμετρική τζαμαρία, ορθάνοιχτη παντού. Η μόνη διαφορά είναι, ότι εδώ παρεμβάλλονται κάποια κλαδιά δέντρων και μερικές στέγες σπιτιών. Είναι μεγάλο προνόμιο να ξεκινάμε τη μέρα μας έχοντας γύρω μας τον πιο ορεινό και διάσημο ορίζοντα της Ρούμελης.

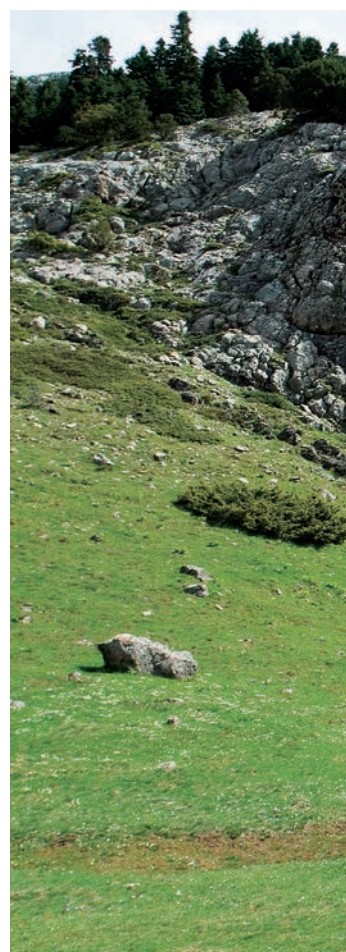

Ψηλά η Πυραμίδα της Γκιώνας. Στους πρόποδες η Στρώμη.

Οίτη. Ελάχιστα υπολείμματα απομένουν στον αρχαιολογικό χώρο με την Πυρά και το Ιερό του Ηρακλέους. (Κάτω)

Ένα μέρος από τα πλούσια νερά στα υψίπεδα της Οίτης καταλήγει στο βάραθρο γνωστό με την ονομασία "Καταβόθρα" και με υπόγεια διαδρομή διοχετεύονται στον κάμπο της Φθιώτιδας και πιθανότατα στα νερά του Γοργοποτάμου.

ΣΤΑ ΥΨΙΠΕΔΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ ΠΥΡΑ-ΙΕΡΟ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Το πρωί μας ξυπνάει η συναυλία των αηδο-νιών, που είχε αρχίσει στην ουσία από τη νύχτα. Δεν είναι ένα μόνον αηδόνι αλλά ολόκληρη ορχήστρα, η πιο μελωδική που διαθέτει η φύση. Κάθε μέλος της κι ένας σολίστας, αθέατος στη δική του θέση, στα διάφορα γειτονικά δέντρα αλλά και στον μεγάλο πλάτανο στο χώρο της πλατείας. Είν' ένας πλάτανος ηλικίας πολλών αιώνων. Μετράμε την περιμέτρο του με τον Βαγγέλη. Η μετροταινία δείχνει **8 μέτρα και 90 εκατοστά!**

Ξεκινάμε την πρώτη μας περιήγηση στην περιοχή με κατεύθυνση ανατολική προς την **Πυρά**. Είναι μικρός οικισμός, χτισμένος αμφιθεατρικά σε μέσο υψόμετρο **1150** μέτρων Οι

μόνιμοι κάτοικοι τον χειμώνα δεν ξεπερνούν τους **10!** Ψηλότερα στα ΒΔ δεσπόζει ένας απότομος βραχώδης λόφος με σχήμα κορυφής τραπεζοειδές. Είναι η «**Μαύρη Τσούμα**» ή «**Σκάλα**», σύμφωνα με τους ντόπιους, σε υψόμετρο **1530** μέτρων. Δίπλα στο δρόμο ο **παπα-Θανάσης** έχει μια όμορφη ταβερνούλα με ενοικιαζόμενα δωμάτια στον όροφο. Το όνομά της είναι «**Γκούρα**» από την παλιά ονομασία του χωριού. Πίνουμε καφεδάκι με τον παπα-Θανάση και συνεχίζουμε. Δυο σχεδόν χιλιόμετρα μετά στρίβουμε σε δασικό δρόμο αριστερά. Η παρουσία των έλατων είναι καθολική. Η εικόνα τους ωστόσο έχει δυο όψεις. Τα νεαρά και μέσης ηλικίας δέντρα έχουν, κατά κανόνα, βαθύ πράσινο χρώμα και δείχνουν υγιέστατα. Αντίθετα, πολλά ηλικιωμένα δέντρα έχουν χάσει μεγάλο μέρος των φυλλωμάτων τους και εμφα-

νίζουν μια όψη ασθενική και καθόλου ευχάριστη. Ακόμα και κάποιος μη ειδικός μπορεί να αντιληφθεί το πρόβλημα των δέντρων.

Το δάσος τελειώνει, ξαναβγαίνουμε στους ανοιχτούς ορίζοντες. Βαρδούσια, Γιώνα, Παρνασσός, όλα είναι γύρω μας. Βρισκόμαστε στο υψίπεδο της Οίτης με την ονομασία «**Καταβόθρα**», ένα εκπληκτικό οροπέδιο με μέσο υψόμετρο 1600 μέτρων, καλυμμένο από χορτάρι και αμέτρητα αγριολούλουδα. 4 χλμ. μετά την άσφαλτο βρισκόμαστε στη θέση «**Μάρμαρα**», μπροστά στον αρχαιολογικό χώρο με την πινακίδα «**Πυρά – Ιερό Ηρακλέους**». Στο χώρο δεσπόζει ένας λοφίσκος ομαλός. Η πάλαι ποτέ περιφραξή του κείται στο έδαφος σε κακή κατάσταση.

Ανηφορίζουμε την ομαλή χορταριασμένη πλαγιά, χωρίς κάποιο σηματοδοτημένο μονο-

πάτι. Σε λιγότερο από ένα 5λεπτο βρισκόμαστε στην επίπεδη κορυφή. Εδώ, σύμφωνα με τη μυθολογία, στήθηκε η πυρά, όπου κάηκε ο ημίθεος Ηρακλής, για να απαλλαγεί από τους αφόρητους πόνους του δηλητηριασμένου χιτώνα, που του έδωσε να φορέσει η Δηϊάνειρα.

Ο χώρος είναι κατάσπαρτος από μεγάλες ασβεστολιθικές πέτρες, κάποιες από τις οποίες φέρουν υψηλής ποιότητας λάξευση. Σε κάποια σημεία διακρίνονται τμήματα δαπέδου, καλυμμένα με πολύ ογκώδεις πλάκες. Διασώζονται και κάποια κομμάτια ραβδωτών κιώνων. Η πρώτη προσπάθεια ανασκαφής έγινε το 1919 από τον τότε έφορο αρχαιοτήτων **Νικ. Ι. Παππαδάκη**. Το οικοδόμημα που αποκαλύφθηκε είχε ληλατηθεί από κατοίκους της περιοχής, που χρησιμοποίησαν τους λαξευτούς λίθους στην οικοδόμηση σπιτιών ή εκκλησιών. Τρία

Μικρές λιμνούλες στα οροπέδια της Οίτης σε υψόμετρο 1600 περίπου μέτρων.

κομμάτια επιγραφής παραπέμπουν, κατά τον αρχαιολόγο, στα «Οιτέα Ηρακλεία», γιορτές δηλαδή προς τιμήν του Ηρακλέους. Βρέθηκαν επίσης αφιερώματα πήλινα και μεταλλικά, αιχμές από δόρατα, μαχαίρια, κοσμήματα, δυο χάλκινα αγαλμάτια που παριστάνουν γυμνό τον Ηρακλή και 13 συνολικά νομίσματα Αιτωλών, Αινιανών-Λαμιέων και Οιταίων. Το μνημείο χρονολογήθηκε στον **3ο αι. π.Χ.** ενώ οι στάχτες της πυράς θεωρούνται προγενέστερες του **6ου αι. π.Χ.**

Νέες ανασκαφές έγιναν το 1988 από τον **Π. Πάντο**, έφορο αρχαιοτήτων Φθιώτιδας. Το βέβαιο είναι ότι στον ναό, από την εποχή της δημιουργίας του ως τους Ρωμαϊκούς χρόνους, γίνονταν θυσίες ζώων προς τους θεούς σε ανάμνηση του μυθικού ήρωα Ηρακλή. Η κατοίκηση, ωστόσο, της περιοχής ήταν πολύ παλαιότερη. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, οι πρώτοι κάτοικοι στην περιοχή της Παρνασσίδας ήταν οι **Δρυόπες**. Η αρχαία Δρυοπίδα περιλάμβανε τα τμήματα της Αιτωλίας και της Εσπερίας Λοκρίδας. Η ακμή του πολιτισμού των Δρυόπων τοποθετείται γύρω στο 1600 π.Χ. Οι ίδιοι οι **Δρυόπες** θεωρούσαν, ότι ο Δρύωψ ήταν ο μυθι-

κός γενάρχη τους και ο πρώτος τους βασιλιάς στην Οίτη.

Οι οικισμοί των Δρυόπων διατηρήθηκαν μέχρι και το τέλος της Νεολιθικής εποχής, όταν άρχισαν να εμφανίζονται τα πρώτα καθαυτό ελληνικά φύλα της περιοχής.

Εγκαταλείπουμε τον αρχαιολογικό χώρο με την αίσθηση, ότι θα άξιζε λίγη περισσότερη φροντίδα από τις αρμόδιες αρχές. Ο καλός χωματόδρομος διασχίζει το υψίπεδο προς τα βόρεια. Δύομιση περίπου χιλιόμετρα μετά σταματάμε απέναντι σ' ένα πελώριο συγκρότημα βράχων, που στη βάση του σχηματίζει σπηλαιοβάραθρο. Είναι η γνωστή «Καταβόθρα» που στα έγκατά της κυλάει με ορμή το πεντακάθαρο νερό ενός ρυακιού. Λέγεται ότι το νερό αυτό συναντάει στον κάμπο τον Γοργοπόταμο. Υπάρχουν όμως και αγωγοί που υδρεύουν πεδινούς οικισμούς της Φθιώτιδας από τα πλούσια νερά των οροπεδίων της Οίτης.

Αν συνεχίσουμε αυτό το χωματίνο δίκτυο του βουνού, μπορούμε να οδηγηθούμε προς τα βόρεια, ανατολικά ή δυτικά σε πολλούς προορισμούς, ορεινούς και πεδινούς. Εμείς όμως επιστρέφουμε από την Καταβόθρα και στην

πρώτη διασπαύρωση στρίβουμε δεξιά, με κατεύθυνση ΒΔ. Αισιοδοξούμε, ότι η κατάσταση του δασικού δρόμου μετά τον χειμώνα, θα μας επιτρέψει να γυρίσουμε από τα ορεινά στο Μαυρολιθάρι.

Μετά από λίγο συναντάμε ποτίστρα με θαυμάσιο παγωμένο νερό. Δροσερό αεράκι, αγριολούλουδα. Βοσκοτόπια ειδυλλιακά με πλούσιο χορτάρι, ένα συνολικό τοπίο μαγευτικό. Δεν είναι τυχαίο, ότι σ' αυτά τα λιβαδοτόπια της Οίτης, σύμφωνα με τους μυθοπλάστες προγόνους μας, έβασκε τα πρόβατα του πατέρα της Δρυόπη, η Βασιλοπούλα **Δρυόπη**, παρέα με τις Νύμφες Αμαδρυάδες. Εκεί λοιπόν στις πλαγιές της Οίτης είδε ο θεός Απόλλωνας την Δρυόπη να χορεύει και την ερωτεύτηκε. Για να την πλησιάσει μεταμορφώθηκε σε άκακη χελώνα. Η Δρυόπη πήρε με τρυφερότητα το ζωάκι στην αγκαλιά της, τότε όμως ο Απόλλωνας μεταμορφώθηκε σε φίδι. Φοβήθηκαν οι Νύμφες κι έφυγαν τρέχοντας, αφήνοντας μόνη την Δρυόπη. Έτσι ο Απόλλωνας πέτυχε τον σκοπό του. Μετά απ' αυτό γύρισε η Βασιλοπούλα τρομαγμένη στο παλάτι, χωρίς να πει τίποτα σε κανέναν. Ο μύθος έχει ευτυχή κατάληξη. Λίγο

αργότερα η Δρυόπη παντρεύτηκε τον Ανδραίμονα και γέννησε τον **Άμφισσο**. Η λεπτομέρεια είναι, ότι πατέρας του Άμφισσου ήταν ο Απόλλωνας. Γι' αυτό άλλωστε, όταν έγινε βασιλιάς της περιοχής, έχτισε μια πόλη κι έναν ναό προς τιμήν του πατέρα του Απόλλωνα.

Μπαίνουμε και πάλι στο ελατόδασος. Μια πανέμορφη αλεπού δρασκελίζει περήφανα την πλαγιά ενός λοφίσκου. Την θαυμάζουμε για 3-4 δευτερόλεπτα πριν χαθεί. Στα 2.9 χλμ. συναντάμε ρέμα με γάργαρο νερό και στρίβουμε αριστερά. Να και οι πρώτες συγκεντρώσεις χιονιού, σε κάποια ανήλιαγα προνή. Βρισκόμαστε σε υψόμετρο **1650** μέτρων. Το οδόστρωμα είναι γενικά καλό, οι λάσπες έχουν στεγνώσει, κάποια μικροεμπόδια από πεσμένα έλατα τα παρακάμπτουμε χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. Νερά τρέχουν από παντού, πού και πού εμφανίζονται τα Βαρδούσια και η Γκιώνα. Από ένα άνοιγμα προβάλλει χαμηλά μικρό τμήμα της λίμνης του Μόρνου. Είναι μια υπέροχη διαδρομή, που θάταν ακόμη ωραιότερη, αν όλα τα έλατα ήταν υγιή.

Αρχίζουμε να κατηφορίζουμε δυτικά. Στους πρόποδες των Βαρδουσιών, κάτω από τις δυο

Ανάμεσα στα κέδρα και τα έλατα της Οίτης δημιουργούνται ξέφωτα με αγριολούλουδα και χορτάρι.

Στην περιοχή της Στρώμης μονότοξο γεφύρι πάνω από το Ρινόρεμα και εντυπωσιακός καταρράκτης που συγκεντρώνει τα πλούσια νερά από το Δρεμισόρεμα.

υψηλότερες κορυφές, προβάλλουν σε φόντο καταπράσινο, οι κόκκινες σκεπές του Αθανάσιου Διάκου. Το Μαυρολιθάρι δεν είναι μακριά. Στα 16 σχεδόν χιλιόμετρα από τα υψίπεδα της Καταβόθρας μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του χωριού.

- Προτείνω μια μικρή στάση στη «Φωλιά του Κούκου», λέει ο Βαγγέλης.

Είναι μπακαλικάκι με δροσερή ταρτσούλα, σ' έναν ανηφορικό δρόμο πάνω από την πλατεία του χωριού. Δίπλα κυλάει με γάργαρο ήχο η πηγή του «Ψωρομύτη». Τσιπουράκι με λιτά μεζεδάκια και γεμιστά. Ο Μήτσος και η Χαρίκλεια κάθονται μαζί μας.

- Όστε κάνετε τη δασική διαδρομή από την Καταβόθρα, λέει ο Μήτσος. Έζησε μεγαλεία αυτή η περιοχή. Για 10 χρόνια ήμασταν διάσημοι, αφού αυτός ο δασικός δρόμος ήταν τμήμα της ειδικής διαδρομής Παύλιανη-Μαυρολιθάρι του Ράλλυ Ακρόπολις. Χιλιάδες επισκέπτες, δούλευαν όλα τα μαγαζιά. Τα τελευταία τρία χρόνια εξαιρέθηκε η διαδρομή, προς μεγάλη απογοήτευση των κατοίκων του τόπου, καταλήγει ο Μήτσος.

- Και προς μεγάλη ικανοποίηση των ζώων του βουνού, συμπληρώνω εγώ.

Εκτός από το ασφάλτινο οδικό δίκτυο που διαγράφει έναν κύκλο πολλών χιλιομέτρων, η Στρώμη συνδέεται με το Μαυρολιθάρι, μ' έναν πολύ συντομότερο, κοφτό χωματόδρομο άριστης βατότητας. Τον συναντάμε κατηφορικά δεξιά, 500 μέτρα έξω απ' το χωριό. Σ' εκείνο το σημείο, δεσπόζουν οι «Δρυάδες», τα τρία πετρόχτιστα σπιτάκια με τα πέντε διαμερίσματα της Πόπης Κασιδόγλου. Η θέα στα Βαρδούσια, στην Γκιώνα και σ' όλο τον ορίζοντα είναι σ' αλήθεια μοναδική. Όμορφη περιοχή με μεγάλη ποικιλία βλάστησης και καταπράσινα ξέφωτα, που κάποτε ήταν εύφορα χωραφάκια με διάφορες καλλιέργειες. Ρυάκια και ρέματα αυλακώνουν τις ρεματιές με συνεχή ροή. Είναι το «Ρινόρεμα» από την πλευρά της Οίτης, το «Αρβανιτόρεμα» από την πλευρά της Γκιώνας και πολλά άλλα μικρορρέματα. Όλα συναντιούνται στην περιοχή της Στρώμης και με κοινή πορεία και κοινό πλέον όνομα Μόγνος, καταλήγουν στην ομώνυμη λίμνη.

Μικρή πλατεία σε υψόμετρο **900** περίπου μέτρων, μια ταβέρνα, το παλιό καφενείο του χωριού, ανηφορικός δρόμος που διασχίζει το χωριό με κατεύθυνση νότια προς Γκιώνα. Κάποια σπίτια έχουν διατηρήσει την παραδοσιακή τους αρχιτεκτονική. Τα τελευταία είναι σχεδόν στο δάσος, φτάνουν το υψόμετρο των **1000** μέτρων. Με Β-ΒΑ προσανατολισμό η Στρώμη, στερείται τις ακτίνες του ήλιου για μεγάλο διάστημα της μέρας, ιδιαίτερα τον χειμώνα. Στο χαμηλότερο τμήμα του χωριού, μέσα σε πλούσια βλάστηση, ένα μονότοξο πέτρινο γεφύρι ενώνει τις όχθες του Ρινορέματος. Πιο ορατός και διάσημος είναι ο **Καταρράκτης της Στρώμης**, δυο περίπου χιλιόμετρα έξω απ' το χωριό, πάνω στον κύριο δρόμο προς Πανουργιά. Το ύψος του πλησιάζει τα **12** μέτρα, είναι πολύ θεαματικός και βουερός και συγκεντρώνει τα πλούσια νερά από το «**Δρεμισόρεμα**». Πληθυσμικά η Στρώμη έχει την φθίνουσα πορεία και των υπόλοιπων χωριών, αφού οι κάτοικοι τον χειμώνα δεν ξεπερνούν τους **18**.

Μερικά χιλιόμετρα μετά είναι ο «**Πανουργιάς**», η παλιά «**Δρέμισα**». Μπορούμε να φτάσουμε είτε με ασφαλτο είτε με κοφτό και πολύ καλό χωματόδρομο. Στην είσοδο του χωριού, με έξοχη θέα στις κορυφές της Γκιώνας, βρίσκεται ο μικρός ξενώνας που στεγάζεται στο παλιό Δημοτικό Σχολείο του χωριού. Πατριδαηρώων του '21 ο Πανουργιάς είναι χτισμένος με μεγάλη αμφιθεατρικότητα στις Β-ΒΑ υπώρειες της Γκιώνας. Το υψόμετρό του εκτείνεται από τα **1020** ως τα **1100** περίπου μέτρα. Το 1944 κήκε από τους Γερμανούς. Ίσως αυτός είναι ο κύριος λόγος, που συναντάμε ελάχιστα παλιά πετρόχιστα σπίτια στην περιήγησή μας στο χωριό. Καταλήγουμε στον «**Ψιλικατζή**», ένα μαγαζάκι που είναι το μόνο, από τα 13 άλλοτε μαγαζιά, που παραμένει ανοιχτό. Η ηλικία του ξεπερνάει τα 150 χρόνια και κάποτε λεγόταν «**Γεροδήμος**».

Ευλόσοιμα στη μέση από βαρύ σκαλιστό ματέμι. Χώρος μικροσκοπικός που συνδυάζει τα πάντα: καφενείο, ταβέρνα, μπακαλικάκι και άλλοτε χασάπικο. Στα τραπεζάκια μερικοί ηλικιωμένοι του χωριού. Έρχεται και ο μπάρμπα-Σπύρος Γούβαλης ο μαγαζάτορας, 79 ετών. Ρωτάμε πόσοι μένουν το χειμώνα στο χωριό. Μετρούνε τους ανθρώπους, έναν-έναν με τα ονόματά τους. Δεν τους βγάζουν πάνω από **10**.

- Και να φανταστείτε, πως στην κατοχή ξεπερνούσανε τους χίλιους, μας λένε καθώς τους χαιρετάμε.

Πανουργιάς, η παλιά Δρέμισα. Μεγάλο χωριό, πατρίδα πολλών οπλαρχηγών του '21. Η θέα προς την Γκιώνα και την κορυφή της Πυραμίδας είναι εντυπωσιακή. Κάποτε ήταν ένα χωριό με μεγάλο πληθυσμό ενώ σήμερα οι μόνιμοι κάτοικοι δεν ξεπερνούν τους 10 κατά την περίοδο του χειμώνα.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΚΑΣΤΡΙΩΤΙΣΣΑ, ΑΘΑΝ. ΔΙΑΚΟΣ, ΜΟΥΣΟΥΝΙΤΣΑ

Στο μακρύ ταξίδι του από τη Σαχάρα, φαίνεται πως κουράστηκε ο Νοτιάς και κάθισε λιγάκι να ξεαποτάσει. Έτσι, με το ξεκίνημα της μέρας, η καταχνιά είναι λιγότερη πάνω απ' τα βουνά, κάτι πολύ ευχάριστο για την φωτο-

γράφιση του τόπου.

Δίπλα από το Δημοαρχείο ξεκινάει ασφαλτοστρωμένος δρόμος για **Καστριώτισσα**. Δυο χιλιόμετρα μετά φτάνουμε στα πρώτα σπίτια του οικισμού. Χτισμένο στις Ν-ΝΔ υπώρειες της Οίτης το χωριό, είναι καλά προστατευμένο από το βοριά. Το υψόμετρο στην πλατεία πλησιάζει τα **1200**, ενώ στα τελευταία σπίτια τα ξεπερνάει. Η θέα στις κορυφές των Βαρ-

ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΙΟΥΡΑΚΗΣ

Πηγή με δροσερό νερό στην είσοδο της Κατριώτισσας.

δουσίων είναι απλά μοναδική. Η Κατριώτισσα θα μπορούσε να είναι από τα γραφικότερα Ελληνικά χωριά, αν είχε προσεχθεί η αρχιτεκτονική των οικιών και αν απουσίαζε κάτω από την πλατεία το άχαρο τοιμεντένιο τούνελ απ' όπου πρέπει αναγκαστικά να περάσει κανείς. Δίπλα στο δρόμο, κάτω από την εκκλησία, υπάρχουν υπολείμματα του αρχαίου κάστρου με μερικούς λαξευτούς ογκόλιθους. Ανάμεσά τους έχει ενσωματωθεί ο κορμός μιας αιωνόβιας δρυός. Μερικά μέτρα μετά κοσμεί το δρόμο ωραία πέτρινη πηγή με λαξευτή γούρνα και δροσερό νερό.

Στην ταβέρνα της πλατείας «**Το Σχολείο**», ο **Τάσος Σταυρομήτρος** μας κερνάει καφεδάκι. Είναι υπεύθυνος λειτουργίας του ξενώνα 12 δωματίων με την εκπληκτική θέα, που προβλέπεται να λειτουργήσει προς το τέλος Μαΐου. Ο Τάσος έχει το κλειδί και μας ανοίγει το **Λαογραφικό Μουσείο** που έχει δημιουργήσει πάνω απ' την πλατεία ο Πολιτιστικός και Λαογραφικός Όμιλος Γυναικών Κατριώτισσας Παρνασσίδας, με πρωτοπόρο την Πρόεδρο, κυρία **Πόπη Γαϊτάνη**. Έξοχος χώρος με πανέμορφα εκθέματα. Γυναικείες φορεσιές της περιοχής,

σευή και αντικείμενα καθημερινής ζωής, μεγάλες σιδερένιες γάστρες για πίτες, βιβλιοθήκη δανειστική, κεντήματα και χειροποίητα υφαντά, ένας αργαλειός σε άριστη κατάσταση έτοιμος για λειτουργία και πλήθος ακόμα παλιών αντικειμένων και εργαλείων, που ανακαλούν μνήμες μιας άλλης εποχής.

Είναι μια εξαιρετική προσπάθεια και μια πολύ αξιόλογη συλλογή, που την συμπληρώνουν πολλές παλιές ραπτομηχανές και η γνώριμη κλασική φόρμα ενός γραμμόφωνου. Δυστυχώς, οι μόνιμοι κάτοικοι του χειμώνα δεν ξεπερνούν τους **10**.

Αποφασίζουμε να προσεγγίσουμε τον **Αθαν. Λιάκο** ακολουθώντας τον ορεινό δασικό δρόμο με κατεύθυνση δυτική. Το ελατόδασος είναι συνεχές, μας θυμίζει τις πρόσφατες εικόνες από την Οίτη, με τα ρυάκια και τα γάργαρα νερά αλλά και τα ίδια προβλήματα στα έλατα που καλύπτουν το βουνό. Σε κάποια σημεία το οδόστρωμα είναι βαθειά αυλακωμένο από βαριά οχήματα. Αν δεν είχαν στεγνώσει οι λάσπες, η πορεία μας θα δυσκόλευε πολύ. Σε εξέλξη βρίσκονται εργασίες, διαπλάτυνσης αρχικά και στη συνέχεια ασφαλτόστρωσης, ένα έργο

που θα είναι σημαντικό για τις επικοινωνίες της περιοχής.

Φτάνουμε στο μέγιστο υψόμετρο της διαδρομής, στα 1350 περίπου μέτρα. Κατηφορίζουμε νότια για Αθ. Διάκο, περνώντας κοντά από τις ανατολικές υπώρειες των Βαρδουσίων.

Ενάμισι περίπου χιλιόμετρο πριν από τον Αθανάσιο Διάκο ένας δασικός δρόμος ανηφορίζει δεξιά. Μια πινακίδα δείχνει την κατεύθυνση προς **Προφήτη Ηλία** και **Καταφύγια**. Είναι μια ευκαιρία να βρεθούμε κοντά στις χιονισμένες πλαγιές και στα υψίπεδα, που από την πρώτη μέρα απενίζουμε στον ορεινό όγκο του βουνού. Το οδόστρωμα είναι αρκετά βατό, ακόμη και για συμβατικά αυτοκίνητα. Στα 4.8 χλμ. φτάνουμε σ' ένα υπέροχο ξέφωτο, ιδανικό για κατασκήνωση με πηγή νερού, αιωνόβια έλατα και το μικρό εικονοστάσι του Προφήτη Ηλία. Πολύ κοντά απέναντί μας ορθώνονται οι γυμνές κορυφές των Βαρδουσίων. Για πρώτη φορά έχουμε μια τόσο ρεαλιστική άποψη από τις χαράδρες, τις σάρες, τις κηλίδες χιονιού, τις ορθοπλαγιές και όλες τις εδαφολογικές λεπτομέρειες του αγέρωχου βουνού.

Αρχίζει ν' ανηφορίζει απότομα ο δρόμος,

πληθαίνουν στο οδόστρωμα οι πέτρες, απομακρύνουμε αρκετές. Η μόνη βλάστηση γύρω μας είναι τώρα χαμηλά κέδρα και χορτάρι, στις ανεμοδαρμένες πλαγιές δεν αναπτύσσονται τα έλατα. Στα 7.5 χλμ. και σε υψόμετρο 1680 μέτρων, διακόπτει την πορεία μας ένα χιονισμένο πρανές με μεγάλο ύψος χιονιού. Θα πάρει αρκετές μέρες, ίσως και βδομάδες για να λιώσει και να απελευθερώσει την οδική πρόσβαση προς τα δυο καταφύγια του βουνού. Μερικές δεκάδες μέτρα πριν από την είσοδό μας στο χωριό συναντάμε το “**Μετερίζι**”, μια μονάδα πολύ ωραίων ενοικιαζόμενων δωματίων που παρέχουν όλες τις σύγχρονες ανέσεις στον επισκέπτη. Κατάφυτο φυσικό περιβάλλον, θέα στο χωριό και σ' όλα τα γύρω βουνά και υπαίθριος χώρος καφέ-μπαρ για στιγμές χαλάρωσης και απόλυτης γαλήνης.

Από την μοναξιά και τον ψυχρό αέρα στα υψίπεδα των Βαρδουσίων βρισκόμαστε μετά από λίγο στην πλατεία του **Αθανασίου Διάκου**. Η παλιά ονομασία του χωριού ήταν **Άνω Μουσουνίτσα**. Μετονομάστηκε προς τιμήν του ήρωα της Επανάστασης, που σύμφωνα με την απόφαση της Ακαδημίας Αθηνών το 1939, είχε

Άποψη από ένα τμήμα του θαυμάσιου Λαογραφικού Μουσείου της Καστριώτισσας.

Πλατεία του Αθ. Διάκου με την προτομή του Ήρωα και την εκκλησία της Μεταμόρφωσης. (Πάνω)
Στα μέσα του Απρίλη ένας μεγάλος όγκος χιονιού εμποδίζει την συνέχιση της διαδρομής ως τα ορειβατικά καταφύγια στα Βαρδούσια.

το όνομα **Μασσαβέτας** και γεννήθηκε εδώ. Σε περίοπτη θέση της πλατείας δεσπόζει η προτομή του ήρωα. Τα αποκαλυπτήριά της έκανε το **1923** ο στρατηγός **Νικόλαος Πλαστήρας**. Σώζεται επίσης το σπίτι των γονιών του Διάκου, Νίκου και Χρυσούλας.

Στο κέντρο της πλατείας κυριαρχεί η επιβλητική εκκλησία της **Μεταμόρφωσης**, χτισμένη εξ ολοκλήρου με πελεκητή πέτρα το **1872**. Χαρακτηριστική εικόνα της πλατείας αποτελούν τα δυο μεγάλα πλατάνια, από τον κορμό των οποίων ρέει συνεχώς δροσερό νερό. Διάσημο είναι το χωριό και για τις ταβέρνες του, με τα εξαιρετικά ντόπια κρέατα και κυρίως τα παιδιάκι.

Δεν μπορούμε ν' αρνηθούμε ένα κρασάκι με τον Δήμαρχο του Δήμου Καλλιέων **Λεωνίδα Καραγιάννη**, στην γνωστή μας από χρόνια παραδοσιακή ταβέρνα "ΜΕΤΕΡΙΖΙ", της **Δήμητρας** και του **Θανάση Μαστροκοστούπουλου**.

Ένα μονοπάτι κάτω απ' την πλατεία μας οδηγεί σε δυο λεπτά σε μια πανέμορφη ρεματιά. Ένας από τους βασικούς παραπόταμους

του Μόρνου, που πηγάζει απ' τα Βαρδούσια, κυλάει βουερός με πεντακάθαρα νερά. Ένα δάσος από λεπτόκορμα πλατάνια καλύπτει τη ρεματιά. Ανάμεσά τους δυο πανύψηλα καβάρια και μερικές μεγάλες καρδιές. Σε λίγες μέρες τα πλούσια φυλλώματά τους θα κρύβουν ολότελα τον ήλιο από τη γη.

Ολοκληρώνουμε την περιήγησή μας στον Αθανάσιο Διάκο με μια βόλτα στην κάτω γειτονιά. Στην παλιά πέτρα ενός αυλόγυρου εντοπίζουμε χαραγμένη την χρονολογία **1861**. Λίγο πιο κάτω, παρατημένο σ' ένα οικόπεδο για χρόνια, σκουριάζει ένα όχημα ιστορικό. Είναι ένα από τα πρώτα φορτο-επιβατικά οχήματα που δρομολογήθηκαν από το 1950 στην λεγόμενη «**άγωνα γραμμή**» και συνέδεαν τη Λαμία με τα χωριά της περιοχής. Το συγκεκριμένο ήταν δρομολογημένο στον χωματόδρομο **Λαμία-Στρόμη-Μουσουνίτσα** και είχε για οδηγό του τον πατέρα του Βαγγέλη, τον **Ταξιάρχη Πετσωτά**.

Από τον Δήμο Καλλιέων μας έχει απομείνει η **Κάτω Μουσουνίτσα**. Στη διαδρομή μας για

Μήτσος Μώκος και Ταξιάρχης Πετσωτάς, συγχωριανοί και φίλοι, ομιλητικοί και ζωηρώτατοι, σε ηλικία μόλις ...92 ετών.

Το ιστορικό σπιτάκι στην πλατεία του Μαυρολιθαρίου όπου τον Νοέμβρη του 1942 συναντήθηκαν ο Ναπολέων Ζέρβας και ο Άρης Βελουκιώτης για την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου.

το χωριό, σε μια στροφή του δρόμου απέναντι από τον Αθανάσιο Διάκο, συναντάμε το μεγάλο, τριών αυτέρων ξενοδοχείο ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ, με 22 δίκλινα δωμάτια, 2 σουίτες και πισίνα. Η θέα στις κορυφές των Βαρδουσιών και της Γκιώνας είναι μαγευτική. Πολύ κοντά είναι η Μουσουνίτσα. Είναι αμφιθεατρικό χωριό, χτισμένο στις ανατολικές υπώρειες των Βαρδουσιών, ανάμεσα σε έλατα, οπωροφόρα δέντρα και περιβόλια. Από την πλατεία αγναντεύουμε χαμηλά την κατάφυτη κοιλάδα του Μόρνου και απέναντι ένα τμήμα της Γκιώνας. Τα σπίτια του χωριού, χωρίς ιδιαίτερη αρχιτεκτονική ταυτότητα, είναι χτισμένα σε υψόμετρο από 850-920 μέτρα. Στην πλατεία υπάρχει η ταβέρνα-ψησταριά του Λάμπρου και, λίγο πιο κάτω τα ενοικιαζόμενα δωμάτια του Γιάννη Καραγιάννη. Ο μόνιμος πληθυσμός της Μουσουνίτσας φτάνει τα 25 άτομα.

Για μερικά λεπτά κατηγορίζουμε με στροφές στην κοιλάδα του Μόρνου, πυγμένη σε πυκνή βλάστηση. Μετά τα τόσα ρυάκια, ρέματα και παραπόταμους που συναντάει στο διάβα του το ποτάμι, έχει αποκτήσει πλούσια ροή. Τα πεντακάθαρα νερά του από τις πηγές και τα χιόνια των πανύψηλων βουνών είναι ένας από τους κύριους τροφοδότες της ομώνυμης τεχνητής λίμνης που υδροεύει με τα νερά της την ακρόεστη Αθήνα.

Λίγη ώρα αργότερα μια ασυνήθιστη εικόνα μας περιμένει στο Πανδοχείο. Δυο ηλικιωμένοι άντρες είναι καθισμένοι σ' ένα τραπέζι και συζητούν. Ο ένας είναι ο πατέρας του Βαγγέλη, ο Ταξιάρχης Πετσωτάς, γεννημένος στη Στρώμη, 92 ετών. Ο άλλος είναι ο Μήτσος Μώκος, γεννημένος στο Μαυρολιθάρι, επίσης 92 ετών. Εκτός από την πολύχρονη φιλία τους συνδέει και η ενασχόληση με το ίδιο αντικείμενο εργασίας. Ήταν από τους πρώτους οδηγούς της άγονης γραμμής. Μουσουνίτσα-Λαμία ο ένας, Μαυρολιθάρι-Λαμία ο άλλος. Ομιλητικοί και ζωηρότατοι, άνθρωποι γλυκύτατοι, ξετυλίγουν τις αναμνήσεις από προσωπικές τους περιπέτειες αλλά και από τα μεγάλα εθνικά και παγκόσμια γεγονότα, που σφράγισαν ανεξίτηλα τα τελευταία 70 χρόνια τις τύχες της ανθρωπότητας. Τους ακούμε γοητευμένοι, στις αφηγήσεις τους συνοψίζουν όλη την νεώτερη ιστορία της Ελλάδας.

- Βλέπεις πίσω από τον τηλεφωνικό θάλαμο εκείνο το σπιτάκι; με ρωτάει ξαφνικά ο μπαρ-

μα-Μήτσος. Ξέρεις τι έγινε εκεί;

Τον κοιτάζω ερωτηματικά.

- Σ' αυτό το σπιτάκι, τον Νοέμβριο του 1942, συναντήθηκαν ο Ναπολέων Ζέρβας και ο Άρης Βελουχιώτης. Εκεί συζητήσαν για την επιχείρηση της ανατίναξης της γέφυρας του Γοργοποτάμου. Το σπιτάκι ήταν του Κώστα Λουκόπουλου, που ήταν τότε Πρόεδρος του χωριού. Μετά την πρώτη αυτή συνάντηση ξαναβρέθηκαν στο Σχολείο, που είναι τώρα Δημαρχείο και κατέστρωσαν τα επιτελικά σχέδια της όλης επιχείρησης.

- Έτυχε να δείτε τις προτομές στο Μνημείο Πεσόντων; ρωτάει ο Ταξιάρχης. Η μια ανήκει στον οπλαρχηγό του 21 Δήμο Θεοχάρη. Και η άλλη στον υπολοχαγό Χαράλαμπο Μώκο-Καλλία. Ήταν ο αδερφός του Μήτσου. Σκοτώθηκε σε ενέδρα στην Αγία Τριάδα Καλοσκοπής από τους Γερμανούς.

ΣΤΑ ΥΨΙΠΕΔΑ ΤΗΣ ΓΚΙΩΝΑΣ

Πιστεύαμε, ότι το πρωί θ' αντικρύζαμε καθάρια την κορυφή της Γκιώνας. Ο Νοτιάς βέβαια διέψευσε τις ελπίδες μας, κάλυψε τα πάντα με καταχνιά. Και μάλιστα πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη φορά. Η απόφαση ωστόσο είχε ληφθεί. Όπως κι αν ήταν η ατμόσφαιρα, θα επιχειρούσαμε να φτάσουμε ως τον γυμνό αυχένα, που αγναντεύει απέναντι του την Πυραμίδα.

Διασχίζουμε τον ανηφορικό δρόμο της Στρώμης με κατεύθυνση προς νότο. Μετά τα τελευταία σπίτια του χωριού αρχίζει ελατόδασος. Το οδόστρωμα είναι καλό, ακόμη και για συμβατικά αυτοκίνητα. Εξίσου καλή είναι και η εικόνα των δέντρων. Εκτός από λίγες εξαιρέσεις, τα υπόλοιπα δείχνουν πιο υγιή από τα αντίστοιχα στα Βαρδουσία και στην Οίτη.

Στα 5.5 περίπου χλμ. από την πλατεία του χωριού συναντάμε μια διακλάδωση του δρόμου που φεύγει αριστερά.

- Είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα διαδρομή, λέει ο Βαγγέλης, που οδηγεί στον Πανουργιά, στην Καλοσκοπή αλλά και σ' ένα εξαιρετικά πολύπλοκο και συναρπαστικό δίκτυο δασικών διαδρομών, που εισχωρούν στα τριόρθα της Γκιώνας. Απαιτούνται βέβαια καλές καιρικές συνθήκες, στεγνό οδόστρωμα, πολύς χρόνος και άφθονη βενζίνη.

Καθώς συνεχίζουμε δεξιά ο δασικός δρόμος στενεύει ελαφρά, εξακολουθεί ωστόσο

Η θρυλική σπηλιά στην Γκιώνα σε υψόμετρο 1400 μέτρων. Βρετανοί και Έλληνες αλεξιπτωτιστές συνεργάστηκαν εδώ τον Νοέμβριο του 1942 με τον Βελουχιώτη και τον Ζέρβα για την περίφημη ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου.

Χαρακτηριστική σάρα με απόκρημνες πλαγιές, ιδανικός τόπος για τα αγριόγιδα της Γκιώνας.

να είναι βατός. Στα 6.6 χλμ. και σε υψόμετρο 1400 μέτρων, σταματάμε. Από τη στροφή του δρόμου αρχίζει ένα φαρδύ, στρωμένο με πλάκες μονοπάτι. 100 μέτρα μετά, στη βάση ενός απότομου πρανού, αποκαλύπτεται ένα άνοιγμα που εισχωρεί στο βράχο και σχηματίζει μια σπηλιά. Είναι η περίφημη σπηλιά που πρόσφερε καταφύγιο σε 12 Βρετανούς και Έλληνες αλεξιπτωτιστές που έφτασαν εδώ το φθινόπω-

ρο του 1942 να συνεργαστούν με τον Βελουχιώτη και τον Ζέρβα. Αυτή η συνεργασία είχε ως αποτέλεσμα την ανατίναξη της σιδηροδρομικής γέφυρας του Γοργοποτάμου την νύχτα της 25^{ης}/26^{ης} Νοεμβρίου 1942.

Ο τόπος είναι κακοτράχαλος και αθέατος, προφυλαγμένος από παντού. Κοντά στη σπηλιά μερικά αιωνόβια έλατα, έχουν πληγεί αθεράπευτα από την ασθένεια και έχουν ξεραθεί.

Συνεχίζουμε τον δασικό δρόμο, με έντονες κλίσεις και αλλεπάλληλες κλειστές στροφές. Πολλές μικρές σάρες σχηματίζονται στα πρανή. Οι κατολισθήσεις είναι συχνές. Κάθε λίγο κατεβαίνουμε από το αυτοκίνητο και απομακρύνουμε τις πέτρες. Ψηλότερα, στο φόντο του ουρανού, καταλήγουν οι μυτερές κορυφές κάθετων γκρεμών. Είν' ένας αληθινός αγριότοπος, ιδανικός για κατοικία αγριοκάτσικου. Που δεν αργεί να εμφανιστεί σε μια απότομη πλαγιά. Το χρώμα του είναι καφετί. Μόλις που προλαβαίνω να το δω. Με τρεις δρασκελιές χάνεται στους ιλιγγιώδεις βράχους του βουνού.

Στα 9 χλμ. και σε υψόμετρο 1600 μέτρων βρίσκουμε πλάι στο δρόμο τσιμεντένια ποτίστρα με παγωμένο, εξαιρετικής ποιότητας νερό. Ένα χιλιόμετρο μετά φτάνουμε στο «**Ισιωμα**», τον αυχένα που αγναντεύουμε τόσες μέρες. Εδώ, για πρώτη φορά στη διαδρομή, αντικρύζουμε απέναντί μας την **Πυραμίδα**.

Λιβαδοτόπι γλυκύτατο, με επιφάνειες καμπύλες, απαλές. Καλυμμένο όπως είναι με κοντό χορτάρι, μοιάζει σαν ξυρισμένο. Οι εδαφικές εξάρσεις απουσιάζουν εντελώς, είν' ένας τόπος ήπιος, ειδυλλιακός, απομονωμένος μέσα στην αγριότητα χαραδρών, γκρεμών και ορθοπλαγιών. Αυτό το φοβερό ανάγλυφο της Γκιώνας αντικρύζουμε καθώς φτάνουμε στην άκρη του αυχένα. Είναι το δι-

Θέση “Ίσιωμα”. Λιγότεπη καλάρωση με φόντο την Πυραμίδα.

άσημο **Λαζόρεμα**, η ορειβατική διαδρομή μέσα στα έλατα, που καταλήγει στη **Συκιά**. Τόπος εκκλησιαστικός, άγιος και αθέατος, που ώθησε τους αρχαίους να χαρακτηρίσουν «**Ασέληνο όρος**» την Γκιώνα.

Στρέφουμε δυτικά. Πολύ κοντά μας ορθώνεται η βραχώδης κορυφή του **Πύργου**, στα **2.063** μέτρα. Λίγο χαμηλότερα φωλιάζουν τα τελευταία μικροέλατα, που μας αφήνουν έκκλητους με την ανθεκτικότητά τους στις φοβερές συνθήκες αυτών των υψομέτρων. Απέναντί μας στα νότια ορθώνεται η **Πυραμίδα**, που με υψόμετρο **2.507** μέτρα είναι η πέμπτη ψηλότερη της χώρας μετά τον **Όλυμπο**, τον **Σμόλικα**, το **Καϊμάκτσαλαν** και τον **Γράμμο**. Λίγες κηλίδες χιονιού έχουν απομείνει στις κοιλότητες των βράχων. Παρ’ όλη την θολή ατμόσφαιρα που την περιβάλλει, η κορυφή της Γκιώνας παραμένει εντυπωσιακή.

Ένας σφοδρότατος άνεμος μας αναγκάζει να εγκαταλείψουμε το παρατηρητήριό μας στο χείλος του γκρεμού. Βρισκόμαστε **10.1** χλμ. από την πλατεία της Στρώμης, σε υψόμετρο **1750** μέτρων. Επιστρέφουμε στο εσωτερικό του

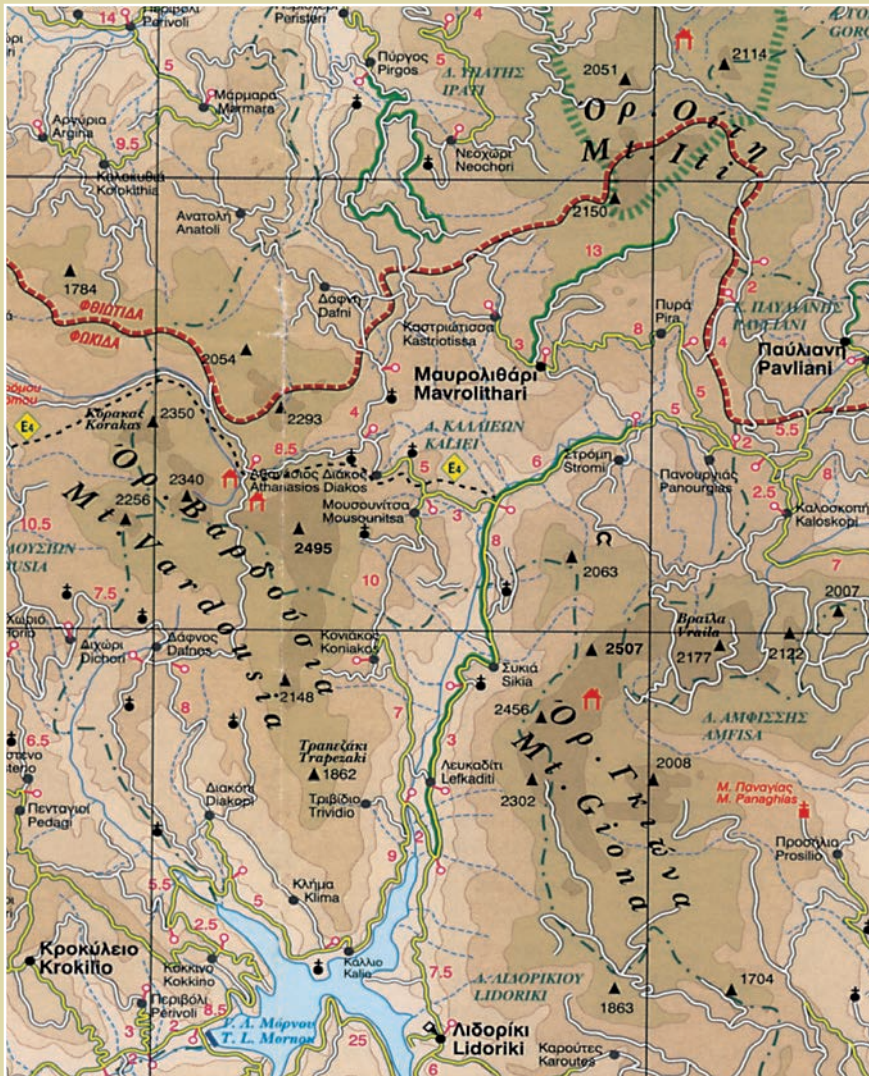
ανχένα. Εδώ, μακριά απ’ το νοτιά, ηρεμούμε στο ποιμενικό καλυβάκι του **Μήτσου** από τη Στρώμη. Ξύλινο, λιτότατο, με δυο κρεβάτια κι ένα μπρόικι για καφέ. Ξυλόσομπα ή τζάκι απουσιάζουν.

- *Δεν τα χρειάζεται ο Μήτσος, λείει ο Βαγγέλης. Αυτή είναι η θερινή του κατοικία.*

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αφήνουμε πίσω μας τη γυμνή ομορφιά της Γκιώνας, ξαναμπαίνουμε στα έλατα. Οδηγούμε αργά, με παράθυρα ανοιχτά, εισδύουν οι ευωδιές της άνοιξης, ο δροσερός αέρας του βουνού. Ακούγεται ξαφνικά ένας ήχος παράξενος, οξύς. Κάτι σαν σφύριγμα. Ταυτόχρονα σχεδόν, βλέπουμε όλοι απέναντί μας, 50 μόλις μέτρα μακριά, την λυγερή, πανέμορφη σιλουέτα ενός αγριόγιδου. Δικό του ήταν το σφύριγμα. Μας είδε πριν το εντοπίσουμε εμείς και προειδοποίησε τα υπόλοιπα για την ανεπιθύμητη παρουσία μας.

Μας επιτρέπει να το θαυμάσουμε για λίγα δευτερόλεπτα. Ύστερα, με αρχοντικό βήμα, εξαφανίζεται πίσω από τα έλατα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερές ευχαριστίες οφείλονται: Στην Νομαρχία Φωκίδας και προσωπικά στον Νομάρχη **Νικόλαο Φουσεκή**. Στον Δήμαρχο Καλλιέων **Λεωνίδα Καραγιάννη**. Στην Προϊσταμένη των Υπηρεσιών του Δήμου Καλλιέων **Δήμητρα Μαστροκοστοπούλου**. Στον **Βαγγέλη Πετσωτά**, τόσο για την θαυμάσια φιλοξενία στο Πανδοχείο «ΜΑΥΡΟΛΙΘΑΡΙ», όσο και για τις πληροφορίες, τις ξεναγήσεις και τη συνολική του συμμετοχή στη δημιουργία του άρθρου.

Τμήμα χάρτη "Στερεά Ελλάδα 1:250 000" των εκδόσεων Road.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ♦ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΑΣ, Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. ΦΩΚΙΔΑΣ, Αθήνα 2005
- ♦ΦΩΚΙΔΑ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ (Κείμενα Δρόσος Κραβαρτόγιαννος), Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. ΦΩΚΙΔΑΣ, Άμφισσα 2005
- ♦ΜΑΥΡΟΛΙΘΑΡΙ, Μπάμπη Σκορδή, Αθήνα 1986

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΗΣΗΣ: 22650

Δήμος Καλλιέων τηλ. 62212, 62270

Δημάρχος Λεωνίδας Καραγιάννης: 62249

ΧΛΙΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

Μαυρολιθάρι-Θεσσαλονίκη: 350 χλμ.

Μαυρολιθάρι-Αθήνα: (μέσω Θερμοπυλών):

250 χλμ. (μέσω Ορχομενού-Τιθορέας): 230 χλμ.

Μαυρολιθάρι-Λαμία: 65 χλμ.

Μαυρολιθάρι-Άμφισσα: 62 χλμ.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Παρά την πληθυσμιακή του συρρίκνωση τα τελευταία χρόνια, ο Δήμος Καλλιέων έχει σημαντική τουριστική υποδομή σε όλους τους οικισμούς.

ΜΑΥΡΟΛΙΘΑΡΙ (Έδρα του Δήμου)

♦ Πανδοχείο «**Το Μαυρολιθάρι**», 7 δωμάτια, καφέ και μπαρ, τηλ. 62410, 6944668034.

♦ «**Το Στέκι του Καραπλή**», ταβέρνα και 5 ενοικιαζόμενα δωμάτια, τηλ. 62340.

♦ «**Ψησταριά Χ. Φαράντζου**» (καλοκαίρι, τηλ. 62278).

♦ «**Η Φωλιά του Κούκου**», ταβέρνα και δωμάτια, τηλ. 62274.

♦ Στην είσοδο του χωριού: Ξενώνας «**ΔΡΥ-ΑΔΕΣ**» με 5 ενοικιαζόμενα διαμερίσματα τηλ. 62220, κιν. 6945399611.

ΠΥΡΑ

♦ Ταβέρνα-ψησταριά «**Η ΓΚΟΥΡΑ**», με ενοικιαζόμενα δωμάτια, τηλ. 62546.

♦ Ταβέρνα **Ιουλίας Ψωρογιάννη**, τηλ. 62196.

♦ Ταβέρνα-καφέ **Κώστα Αλιφαντάρου**

ΣΤΡΩΜΗ

♦ Ταβέρνα-Καφέ «**ΤΟ ΣΤΕΚΙ**», τηλ. 62253

♦ Παλιό Καφενείο του **Κουβέλη**, τηλ. 62383

ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ

♦ Στην είσοδο του χωριού Ξενώνας 4 δωματίων, τηλ. 62521 (**Σιώτροπος Ευστάθιος**)

κιν. 6973426980

♦ «**Ψιλικατζής**», Καφενείο του **Σπύρου Γούβαλη**

♦ Καφέ-μπαρ του **Ταξιάρχη Ασημάκη**

ΚΑΣΤΡΙΩΤΙΣΣΑ

♦ «**Ο ΞΕΝΩΝΑΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΡΙΩΤΙΣΣΑΣ**», 12 δωματίων (από τα τέλη Μαΐου), τηλ. 62247.

♦ «**Το Σχολειό**», ταβέρνα καφέ, 62247 (και για τις δυο επιχειρήσεις υπεύθυνος λειτουργίας είναι ο **Τάσσος Σταυρομήτρος**).

♦ Ταβέρνα **Αθηνάς Νιάνιου**, τηλ. 62102

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

♦ «**Το Μετερίζι**», ενοικιαζόμενα δωμάτια, τηλ. 63155.

♦ «**Το Μετερίζι**», παραδοσιακή ταβέρνα, τηλ. 63201.

♦ Ενοικιαζόμενα δωμάτια **Ιωάννη Ραβάνη**, τηλ. 63214.

♦ **Εργαστήριο παγωτού-γιαουρτιού** και ταβέρνα **Ραβάνη**, τηλ. 63214.

♦ **Κελλάρι του Μπαρμπα-Γιάννη**, ταβέρνα τηλ. 63130.

♦ Ταβέρνα του **Παντέλη**, τηλ. 63214

♦ **ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ**, τηλ. 63150

Κ. ΜΟΥΣΟΥΝΙΤΣΑ

♦ Ταβέρνα-ψησταριά **Λάμπρου Ρουφαγάλα**, τηλ. 63478.

♦ Ενοικιαζόμενα δωμάτια **Ιωάννη Καραγιάννη**, τηλ. 63338.

♦ «**ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ**», στην θέση «**Βρύζες**», καφέ μπαρ, εναλλακτικές ορεινές δραστηριότητες, τηλ. 62496 και 6944535718.

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΣΤΑ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ

♦ **Ε.Ο.Σ. ΑΜΦΙΣΣΑΣ** (τηλ. προέδρου **Παπαγεωργίου Κώστα 6974824456**) (Υψομ. 2000μ. δυνατότητα διαμονής και εστίασης 70 ατόμων.

♦ **ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΘΗΝΩΝ** (τηλ. Προέδρου **Τάσου Βάσου 6945372087**)

Για πρώτη
φορά
στην Ελλάδα

CAMPERMarket
Αυτοκινούμενο - Τροχόσπιτο - Camping

ΕΤΗΣΙΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΓΙΑ ΤΡΟΧΟΣΠΙΤΑ, ΑΥΤΟΚΙΝΟΥΜΕΝΑ, ΤΡΟΧΟΒΙΛΛΕΣ

Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε προτού αγοράσετε καινούριο ή μεταχειρισμένο αυτοκινούμενο τροχόσπιτο - τροχοβίλα, συγκεντρωμένα σε μια μοναδική πολυσέλιδη έκδοση!

Στις σελίδες του θα βρείτε:

- Τα νέα μοντέλα της ελληνικής αγοράς, με χαρακτηριστικά και τιμές, σε μια μοναδική παρουσίαση, που θα περιλαμβάνει: φωτογραφίες - κατόψεις - έτος κατασκευής - τιμή αγοράς.
- Οι καλύτερες προτάσεις για αγορά αξιόπιστων **ετοιμοπαράδοτων νέων & μεταχειρισμένων μοντέλων**
- Αναλυτικές πληροφορίες για τα σημεία πώλησης με τη μεγαλύτερη ποικιλία και τις πιο προσιτές τιμές
- Ο δεκάλογος του καλού αγοραστή: Τι πρέπει να προσέξετε προτού πάρετε την απόφασή σας;
- Γλωσσάρι: η βασική ορολογία για αυτοκινούμενα + τροχόσπιτα με απλά λόγια
- After Sales Service: Τι σας προσφέρουν οι εταιρίες;
- Ενοικιάσεις αυτοκινούμενων: πού, πώς, πόσο, ποιος;
- Οι εμπορικές εκθέσεις του 2008: όλα τα μεγάλα ευρωπαϊκά event της χρονιάς
- Το Camping στην Ελλάδα: αναλυτικές πληροφορίες για όλη την χώρα!

**Κυκλοφορεί το Μάιο σε όλη την Ελλάδα!
Μην το χάσετε!**

CAMPERMarket
Αυτοκινούμενο - Τροχόσπιτο - Camping

Κυκλοφόρησε το νέο τεύχος

NEXUS
PUBLICATIONS

Γράμμου 2 & Κων/πόλεως - 135 61, Αγ. Ανάργυροι
Τηλ: 210 8320834, Fax: 210 8320729
E-mail: camper@nexusmedia.gr - Site: www.nexusmedia.gr

Με την αποκλειστική
συνεργασία του
No 1 ευρωπαϊκού
περιοδικού του χώρου
PleinAir